

Datum : 24 mei 2024

Betreft : Consultatie “Wijziging van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling”

Gelijke aanpassingen in de collectieve uitkeringsfase van een flexibele premieregeling (geheugenloos spreiden)

De vragen in deze notitie hebben ten doel duidelijkheid te geven over de uitvoering van gelijke aanpassingen in de collectieve uitkeringsfase van een flexibele premieregeling (geheugenloos spreiden). In de pensioenpraktijk bestaat hierover enige onduidelijkheid en soms verschil van opvatting. De antwoorden op deze vragen kunnen die onduidelijkheid wegnemen.

1. Gelijke aanpassingen in de flexibele premieregeling zijn mogelijk

Uit artikel 10b lid 4 Pensioenwet (PW) blijkt dat in de flexibele pensioenregeling gelijke aanpassingen van de ingegane pensioenuitkeringen en van de opgebouwde aanspraak op nabestaandenpensioen van pensioengerechtigden kunnen worden gerealiseerd:

“4. De vormgeving van het collectief toedelingsmechanisme voor het beleggingsrisico is zodanig dat er op voorhand geen herverdelingseffecten plaatsvinden. Van de eerste zin kan afgeweken worden voor zover dat nodig is om gelijke aanpassingen van de ingegane pensioenuitkeringen en van de opgebouwde aanspraak op nabestaandenpensioen van pensioengerechtigden te realiseren en alleen herverdelingseffecten optreden tussen de pensioengerechtigden onderling.”

Artikel 10b lid 4 PW betreft het toedelingsmechanisme voor het beleggingsrisico. De hoofdregel is dat bij de vormgeving daarvan ex ante herverdelingseffecten moeten worden voorkomen. Wanneer echter gelijke aanpassingen van de ingegane pensioenuitkeringen gerealiseerd worden, is die regel niet van toepassing. De wetgever accepteert in dat geval dat er alleen binnen de groep pensioengerechtigden onderling herverdelingseffecten kunnen zijn.

De tweede zin van artikel 10b lid 4 is in de PW gekomen door het aangenomen amendement Palland. Palland ging er van uit dat gelijke pensioenaanpassingen in de flexibele premieregeling al mogelijk waren. Dat blijkt uit de toelichting op het amendement (kamerstuk 36067, nr. 175):

*“In de flexibele premiereregeling is een contract met individueel vermogen in de opbouwfase en een collectieve regeling (uitkeringscollectief) in de uitkeringsfase mogelijk. Hiermee is een **gelijke aanpassing voor alle gepensioneerden** en risicodragend beleggen in de uitkeringsfase veel eenvoudiger uit te voeren.”*

Palland wilde gelijke aanpassingen voor de solidaire premiereregeling ook mogelijk maken. Het amendement Palland voorzag in een wetsaanpassing voor de solidaire premiereregeling. Ook voor de flexibele premiereregeling werd de wet aangepast. Kennelijk zag Palland toch een obstakel in het verbod op ex ante herverdelingseffecten met betrekking tot het toedelingsmechanisme voor het beleggingsrisico in de flexibele premiereregeling. Artikel 10b lid 4 PW wordt namelijk aangepast, en in de toelichting op de aanpassing daarvan staat daarover het volgende:

“Het gaat dus alleen om een beperkte mate van herverdeling tussen de gepensioneerden onderling, met als enige doel om aanpassingen van variabele uitkeringen en van opgebouwde aanspraken op nabestaandenpensioen van pensioengerechtigden gelijk te kunnen laten zijn.”

In het Beleidskompasformulier voor de internetconsultatie die aanleiding is voor de vragen in deze notitie staat:

“a) Wat zijn de beleidsdoelen?

*Het doel van dit besluit is het uitvoeringstechnisch mogelijk maken dat uitvoerders in de solidaire premiereregeling, **net als in de flexibele premiereregeling**, collectief kunnen spreiden en gelijke aanpassingen kunnen realiseren in de uitkeringsfase.”*

Dat uitgangspunt (vetgedrukt) lijkt gelijk te zijn aan dat van Palland.

Vraag 1:

Kunt u bevestigen dat onder de PW in de collectieve uitkeringsfase van een flexibele premiereregeling gelijke aanpassingen voor alle pensioengerechtigden in een toedelingskring zijn toegestaan, zonder dat daarvoor aanvullend beleid nodig is?

U kunt bij de beantwoording desgewenst de antwoorden op de vragen 2 en 3 betrekken.

2. Ex ante herverdelingseffecten voor macro- en micro langlevensrisico

In de Pensioenwet staat niet dat een collectief toedelingsmechanisme met betrekking tot het resultaat op macro- en micro langlevensrisico aan beperkingen aangaande herverdelingseffecten is gebonden. De PW (artikel 10b lid 4) bevat een dergelijke beperking alleen voor het collectief toedelingsmechanisme voor het beleggingsrisico.

Met andere woorden, resultaten uit hoofde van macro- en micro langlevensrisico kunnen zodanig worden verwerkt dat zij voor alle pensioengerechtigden tot gelijke aanpassingen van de pensioenen leiden.

NB. Het is om redenen van evenwichtigheid belangrijk dat op nieuwe pensioengerechtigden in ieder geval niet én bij pensioeninkoop een inkooptarief wordt toegepast dat al volledig is gebaseerd op de meeste recente prognosetafels én dat die pensioengerechtigde later nogmaals door toepassing van een collectief toedelingsmechanisme bijdraagt aan een (te spreiden) resultaat dat door de invoering van diezelfde prognosetafels is ontstaan).

Vraag 2:

Kunt u bevestigen dat de resultaten uit hoofde van macro- en micro langlevensrisico zodanig met een collectief toedelingsmechanisme kunnen worden verwerkt dat zij voor alle pensioengerechtigden in een toedelingskring tot gelijke aanpassingen van de pensioenen leiden?

3. De betekenis van 63a lid 5 PW voor gelijke aanpassingen

Verdere bepalingen over variabele uitkeringen staan in artikel 63a PW. Lid 5 daarvan luidt als volgt:

*“ 5. Bij toepassing van een collectief toedelingsmechanisme wordt ten minste een maal per jaar op het niveau van de toedelingskring het financiële resultaat vastgesteld en verwerkt. Bij een collectief toedelingsmechanisme kan een spreidingsperiode worden gehanteerd van maximaal tien jaar. **Gedurende de spreidingsperiode worden uitsluitend de uitkeringen en aanspraken van de bij aanvang van de spreidingsperiode tot de toedelingskring behorende personen in gelijke stappen aangepast.** Bij de vaststelling van de hoogte van de jaarlijkse aanpassing wordt rekening gehouden met de verwachte resterende levensverwachting van de toedelingskring.”*

Lid 5 lijkt op het eerste gezicht gelijke aanpassingen voor alle pensioengerechtigden te verhinderen, *althans wanneer resultaten worden gespreid* en niet in een keer worden toegedeeld. Daarom wordt in de praktijk, om aan de vetgedrukte zin in lid 5 te voldoen, “spreiden met geheugen” toegepast:

Spreiden met geheugen in de collectieve uitkeringsfase (dakpanmethode)

Nieuwe pensioengerechtigden, die nog actief waren toen nog gedeeltelijk te spreiden resultaten uit het verleden werden vastgesteld, worden op basis van artikel 63a lid 5 PW niet in de spreiding van die resultaten betrokken. Zo ontstaat een gesloten systeem, waarbij per individuele pensioengerechtigde de nog te spreiden resultaten administratief worden bijgehouden en in gelijke jaarlijkse stappen worden verwerkt in de pensioenuitkering.

AVDG

Pensioen, Advies & Management

Dat zogenoemde spreiden volgens de dakpanmethode (“met geheugen”) is zuiver, omdat een pensioengerechtigde in het jaar van zijn pensionering het beleggingsrisico nog zelf liep (dit kan gedeeltelijk anders zijn voor zover in de actieve fase al wordt ingekocht in de collectieve uitkeringsfase, maar daarvan wordt hier geabstraheerd).

Bij deze vorm van spreiden zijn de aanpassingen niet voor alle pensioengerechtigden gelijk.

Zo kunnen negatieve resultaten binnen de toedelingskring uit het verleden niet op nieuwe/toekomstige pensioengerechtigden worden afgewenteld. Stel, dat negatieve resultaten (zonder compensatie daarvan) volgens de pensioenregeling wél kunnen worden afgewenteld op toekomstige pensioengerechtigden, dan zullen die geneigd zijn om van hun shoprecht gebruik te maken teneinde dat te ontwijken.

Voor deze methode bestaat een eenvoudiger alternatief, dat “geheugenloos” is (wat wil zeggen: zonder administratieve vastlegging van dakpannen per individuele pensioengerechtigde):

Spreiden zonder geheugen in de collectieve uitkeringsfase

Om alle pensioengerechtigden gelijke aanpassingen te kunnen geven én om ongewenste effecten voor nieuwe pensioengerechtigden dan wel de al in de toedelingskring al aanwezige pensioengerechtigden te voorkomen, zou bij iedere pensioeninkoop een correctiefactor op het inkooptarief toegepast kunnen worden. Deze correctiefactor is zodanig dat een nieuwe pensioengerechtigde noch voordeel noch nadeel heeft van nog te spreiden resultaten uit het verleden (van wat er, met andere woorden, al “op de lat staat” toen deze met pensioen ging). Zodoende hebben ook de in de toedelingskring al aanwezige pensioengerechtigden noch voordeel noch nadeel van de toetreding van nieuwe pensioengerechtigden. De over de verschillende boekjaren nog te spreiden resultaten kunnen zo voor iedere pensioengerechtigde jaarlijks op uniforme wijze (collectief) worden verwerkt in het pensioen (gelijke aanpassingen). Ieder afzonderlijk te spreiden resultaat wordt binnen de spreidingsperiode in gelijke stappen volledig verwerkt.

De resterende te spreiden resultaten uit het verleden worden dus onvoorwaardelijk ook verwerkt in het pensioen van nieuwe pensioengerechtigden, Om te zorgen dat de verwerking voor de pensioengerechtigden binnen de toedelingskring neutraal verloopt, en resultaten binnen de spreidingstermijn geheel worden verwerkt. Deze methode kan worden beschreven als “geheugenloos spreiden”, omdat hier niet per individuele pensioengerechtigde de over de jaren nog te spreiden resultaten (dakpannen) hoeven te worden geadministreerd. De verwerking geschiedt collectief, door jaarlijks een *collectieve gelijke aanpassingsfactor* te berekenen waarmee de pensioenen worden aangepast (positief of negatief).

AVDG

Pensioen, Advies & Management

Er is in zoverre sprake van een “collectief geheugen”, omdat de pensioenuitvoerder moet weten welke resultaten uit het verleden onderdeel zijn van de aanpassingsfactor.

Deze geheugenloze methode maakt de pensioenuitvoering eenvoudiger. Er wordt zo én op zuivere wijze voldaan aan de bedoeling van artikel 63a lid 5 Pensioenwet én er kunnen jaarlijks gelijke pensioenaanpassingen worden toegepast.

Voor zover het gaat om beleggingsresultaten zou beredeneerd kunnen worden dat eventuele beperkte herverdelingen die hiermee ontstaan (door mogelijke uitvoeringstechnische afrondingen, die ontstaan omdat de samenstelling van de toedelingskring muteert door nieuwe toetredingen aan het begin of in de loop van een boekjaar), op basis van artikel 10b lid 4 PW zijn toegestaan omdat wordt gestreefd naar gelijke aanpassingen.

Vraag 3:

Kunt u bevestigen dat artikel 63a lid 5 PW in beginsel niet in de weg staat aan het toepassen van gelijke aanpassingen wanneer het collectieve toedelingsmechanisme is gebaseerd op “geheugenloze spreiding” van resultaten?

Vraag 4:

Is het toepassen van een correctiefactor bij pensioeninkoop, zoals bovenbeschreven, bij geheugenloos spreiden verplicht om aan de PW te voldoen, of is dat -gezien artikel 10b lid 4 PW- een facultatieve keuze bij de vormgeving van de pensioenregeling door de contracterende partijen?

Vraag 5:

Wanneer het antwoord op een of meerdere van de vragen 1, 2 of 3 ontkennend is, dan is het verzoek om bij wet (Pensioenwet of AMvB) zorg te dragen voor aanvullend beleid om geheugenloos spreiden in de collectieve uitkeringsfase van een flexibele pensioenregeling, zoals in deze notitie, beschreven te regelen. Dat bevordert eenvoud en efficiëntie in de pensioenuitvoering.